

Akmeniniais paminklais, skulptūromis Šiaulių ir Kelmės kraštą garsinantys iškilūs menininkai

Jurgis ŽELVYS

Juozas Liaudanskis

Akmentašys, skulptorius, liaudies meistras Juozas Liaudanskis (1904–1989) gimė 1904 m. sausio 27 d. Kelmės rajono Junkiškės kaimo bežemių valstiečių šeimoje. Šeima gyveno skurdžiai, tad vaikystėje jis neturėjo galimybės lankyti net pradinės mokyklos. Akmentašystės mokėsi iš tėvo ir senelio, kurie darydavo antkapinius paminklus. Sukūręs šeimą Juozas apsigyveno Kelmėje ir čia jau savarankiškai kurdavo antkapinius paminklus.

Buvo meniškos sielos žmogus. 1932 m. jis pradėjo kurti akmenines skulptūras, skirtas antkapiniams paminklams. Jo darbų yra Kelmės, Kurtuvėnų, Liolių, Stulgių, Žalpių, Laukuvos apylinkių, Vilniaus, Marijampolės ir kai kuriose kitose Lietuvos kapinėse. Kelmę puošia J. Liaudansko skulptūros „Lietuvaitė“, „Saviveiklininkai“, „Skalbėja“, paminklas skirtas Kelmėje gimusiam prozininkui, dramaturgui Broniui Laucevičiui-Vargšui (1884–1916).

J. Liaudansko padaryti antkapiniai paminklai yra įvairių formų. Dalis jų net nepanašūs vieni į kitus. Jo sukurtiems paminklams būdinga simetrija ir atskirų paminklo dalių pusiausvyrą, skulptūrinis dekoras, jie sumontuoti iš kelių atskirų dalių. Paminklus puošia skulptūros. Dauguma jų religinio pobūdžio. Kuriant jas išlaikyta liaudiška medinių skulptūrų tradicija. J. Liaudanskis itin daug dėmesio skirdavo detaliam galvos modeliavimui, kuris būdingas medinėms liaudies skulptūroms. Anksčiau šio akmens meistro skulptūros dažytos aliejiniais, bronziniais dažais. Antkapiniuose paminkluose dominuoja tradicinės angelų, Kristaus ir Marijos skulptūros. Paminklai pasižymi užbaigtumu, vientisumu, puikia kompozicija.

1965 m. J. Liaudanskį „atrado“ tuometinio Valskybinio dailės instituto (dabar Vilniaus dailės aka-

Juozas Liaudanskis. Bernardo Aleknavičiaus nuotrauka

A. Širmulio nuotraukoje – J. Liaudansko 1957 m. sukurtas L. Sebastiono antkapinis granitinis paminklas Kelmės kapinėse

J. Liaudanskio skulptūra „Skalbėja“ Kelmėje. D. Mukienės nuotrauka

J. Liaudanskio sukurtas Paulauskių šeimos antkapinis paminklas Tytuvėnų (Kelmės raj.) kapinėse. A. Širmulio nuotrauka

demija) studentai. Menotyrininkams susidomėjus šio meistro darbais, jam atsirado daugiau galimybių kurti pasaulietine tematika. Tada gimė jo skulptūros taikos, darbo, socialinės, rasinės neteisybės, karo pasmerkimo temomis. 1966 m. J. Liaudanskio darbai buvo pradėti eksponuojami respublikinėse bei sąjunginėse liaudies meno parodose, užsienyje (Čekoslovakijoje, Lenkijoje, VDR, Vengrijoje).

J. Liaudanskis mirė 1989 metais.

A. Širmulio nuotraukoje – 1863 m. I. Misevičiaus iš granito ir geležies sukurtas memorialinis koplytstulpis Nemakščių bažnyčios šventoriuje (Raseinių raj.)

Ignas Misevičius

Ignas Misevičius (1836–?) – Žemaitijos XIX a. skulptorius, akmentašys, kalvis. Apie jį nedaug kas žinoma. Gimė 1836 m. Žemaitijoje, Antinkų kaimė. Tų pačių metų vasario 3 d. buvo pakrikštytas Stulgių parapijos (Kelmės raj.) bažnyčioje. Jo tėvai buvo neturtingi bežemiai valstiečiai, tad gyvenimas šią šeimą blaškė kaip ir daugelį panašių į ją. Dar būdamas mažas Ignas kartu su tėvais turėjo palikti savo gimtąjį kaimą.

I. Misevičiaus darbų yra Raseinių rajono buvusios Nemakščių bažnyčios šventoriuje bei Kelmės rajono Stulgių kapinėse. Tai daugiausiai koplytstulpiai, padaryti iš vientiso akmens ir papuošti ažūriniais kryžiais. Šis meistras tęsė senąsias liaudies meno tradicijas. Jo darbai labai artimi XIX a. mediniams koplytstulpiams. Kadangi jo kūrinį identifiukuota nedaug, visą jo kūrybą vertinti sudėtinga.

Tiksli I. Misevičiaus mirties data nežinoma. Spėjama, kad tai galėjo būti XIX a. pabaiga.

(Nukelta į 20 p.)